

Zrínyi Miklós-Bolyai János Általános Iskola

Zrínyi Székhelyintézmény

Könyvtár-pedagógiai program

Készítette: Szántóné Izsa Melinda

Nagykanizsa, 2020.

Tartalom

1. Küldetésnyilatkozat.....	2
2. Helyzetelemzés, a könyvtár iskolában, pedagógiai, tanulási tevékenységben betöltött szerepe.....	2
3. Módszertani alapelvek.....	2
4. A könyvtárhasználat beépülése a tantárgyi rendszerbe.....	3
5. A Magyar nyelv és irodalom tantárgyban megjelölt fejlesztési célok, tartalmak, kulcsfogalmak, követelmények, amelyekhez a könyvtárhasználati ismeretek oktatása is hozzájárulhat	3
1-4. évfolyam	3
A könyvtárhasználattal összefüggő témakörök alsó tagozaton.....	4
5-8. évfolyam	4
6. A Történelem tantárgyban megjelölt fejlesztési célok, tartalmak, kulcsfogalmak, követelmények, amelyekhez a könyvtárhasználati ismeretek oktatása is hozzájárulhat	5
7. Példák a Nat 2020-ban és a kerettantervekben a tudásbővítéshez javasolt, az iskolai könyvtárban fellelhető (akár hagyományos) forrásokkal megoldható anyaggyűjtéssel kutatható témákra, illetve a javasolt segédeszközökre	6
Magyar nyelv és irodalom.....	6
Történelem és állampolgári ismeretek	6
Etika / Hit- és erkölcstan	7
Természettudomány és földrajz: biológia 7-8. évfolyam.....	7
Természettudomány és földrajz: Kémia 7-8. évfolyam	8
Természettudomány és földrajz: Földrajz 7-8. évfolyam.....	8
Művészetek: Ének-zene 5-8. évfolyam	8
Művészetek: Vizuális kultúra 5-8. évfolyam	8
8. Értékelés, ellenőrzés	8
Táblázatok:	8
1. sz. táblázat: Könyvtárhasználati ismeretanyag alsó tagozaton	9
2. sz. táblázat: Könyvtárhasználati ismeretanyag felső tagozaton	10
3. sz. táblázat: Lehetséges és minimálisan szükséges óraszám a könyvtárhasználati ismeretek átadásához:.....	12
4. sz. táblázat: A könyvtári órák lehetséges tartalma évfolyamonként, órákra lebontva alsó tagozaton:.....	13
5. sz. táblázat: A könyvtári órák lehetséges tartalma évfolyamonként, órákra lebontva felső tagozaton:	14
Felhasznált források:	15
Jogszabályok:	15
Kerettantervek:	15
Szakirodalom:.....	15

1. Küldetésnyilatkozat

Az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozatának megfogalmazása szerint: „Az iskolai könyvtár biztosítja napjaink információra és tudásra alapozott társadalmában a feladatok sikeres ellátásához szükséges alapvető információkat és eszméket. Az iskolai könyvtár kialakítja a diákokban az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségeket, továbbá fejleszti képzelőerejüket, lehetővé téve azt, hogy felelős állampolgárokként éljenek.”

Ennek szellemében iskolai könyvtárunk az oktató-nevelőmunka állandó segítője, a tanulás és a közösségi élet egyik színtere. Anyagai kiegészítik és gazdagítják a tankönyveket, taneszközöket és módszereket. Feladata nem merül ki a hagyományos dokumentumok gyűjtésében, rendszerezésében, feltárásában és szolgáltatásában. Elsősorban az információkeresésben, az önművelésben nyújtott segítséget tekinti fő feladatának, célja a tanulók önálló ismeretszerző képességének fejlesztése. Lehetővé teszi az információhoz való egyenlő hozzáférést, a tudás megszerzését mindenki számára. Küldetésének tekinti a kíváncsiság felkeltését és fenntartását az egyéni érdeklődésnek megfelelő tudásanyag megkeresésével, ajánlásával és szolgáltatásával.

Az önművelés, az információszerzés mellett az olvasóvá nevelést, az olvasás megszerettetését más szempontból is fontosnak tartjuk. Valljuk, hogy az olvasás mint élményforrás hozzájárul a gazdagabb személyiség kialakulásához, és akár egyes életproblémák megoldásának segítője is lehet.

A célkitűzések megvalósítását a könyvtárostánár a pedagógus kollégákkal való állandó együttműködéssel és folyamatos kommunikációval kívánja megvalósítani.

2. Helyzetelemzés, a könyvtár iskolában, pedagógiai, tanulási tevékenységben betöltött szerepe

A Zrínyi Miklós-Bolyai János Általános Iskola Székhelyintézményének könyvtára aktívan működő intézmény, feltételei megfelelőek a könyvtárhasználati órákhoz. Szabadpolcos terében 8 asztalnál 42 fő tud egyszerre helyet foglalni. Állandó fejlesztést és gondozást igénylő állományának felépítésével, katalógusával képes reprezentálni, bemutatni a könyvtárak működését. Technikai adottságai is megfelelőek az órák megtartásához: hagyományos és digitális tábla, projektor, laptop, internetelérés segítik a tanítást. Tereiben elérhető wifi hálózattal és az iskolai tanulói tabletekkel az információkeresésre újult lehetőséget.

A könyvtárra épülő tevékenységek a pedagógiai program több területén is megjelennek. Az iskolai könyvtár a nevelő- és oktatómunka információs bázisa, a tanulás, az ismeret- és információszerzés egyik fontos színtere és eszköze, valamint a tehetséggondozás és a felzárkóztatás színtereként is funkcionál. A könyvtárlátogatás a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységi forma is lehet.

A könyvtárostánár a nevelő-oktató tevékenységét könyvtár-pedagógiai program alapján végzi.¹

Az iskolai könyvtár alapfeladata az intézmény helyi pedagógiai programja és könyvtár-pedagógiai programja szerinti tanórai foglalkozások tartása.²

3. Módszertani alapelvek

A Nat 2020 a módszertani eljárásoknál kiemeli az aktív tanulás szerepét, ami a tanulónak a tanulási

¹ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatói intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (165. § (4) bek.)

² 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatói intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról (166. § (1) bek. c.) pont)

tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza, ezért ennek előmozdítása érdekében a pedagógusoknak mindvégig a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat kívánatos előnyben részesíteniük. A könyvtári órákon is lehetőség nyílik a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználására, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és együttműködő tanulás támogatására. A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert).

A Nemzeti alaptanterv az eredményes tanulás segítése kapcsán kiemeli a nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezet megteremtését, ennek iskolai könyvtárunk teljes mértékben megfelel. Lehetőség szerint biztosítani kell, hogy a tanulók a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket (számítógép, más iskolai vagy saját eszköz), internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe, valamint hozzáférhetővé váljanak a hagyományos iskolai és az elektronikus könyvtárak egyaránt.

4. A könyvtárhasználat beépülése a tantárgyi rendszerbe

Az iskolai könyvtár nem csupán az olvasásra nevelés helyszíne, hanem az információk forrása is. Nagyban segíti nemcsak a hagyományos, nyomtatott információhordozókban mint forrásokban való tájékozódást, hanem a digitális információk közötti eligazodást, az információkeresési stratégia kialakítását, az információ értékelését, majd a gyűjtött anyag formába öntését is. Több tantárgynál is megfogalmazott követelmény, hogy a tanuló kutasson, használjon hagyományos és digitális információforrásokat, melyek segítségével készítsen gyűjtőmunkát, kiselőadást, prezentációt. Ennek a feladatnak a megalapozásában nyújthatnak nagy segítséget a könyvtárhasználati órák, melyek a forráskutatás és a forráskritika mellett az etikus hivatkozás követelményének tanítását is célul tűzik ki.

Az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozatában megfogalmazza, hogy „mindegyik műveltségi területen kialakulnak azok a hatékony, kognitív stratégiák, melyek átfogják a válogatást, a keresést, az értékelést, a szintézist, a kreatív alkotást és az információk közlését bármely formában.” A könyvtárhasználat bármely tantárgy anyagába beépülhet. Ahhoz, hogy a könyvtári eszközöket a tanuló használni tudja, el kell sajátítania egy szűkebb alapozó jellegű elméleti ismeretanyagot, aminek ismeretében önállóan is el tud igazodni a könyvtárban.

A Nat 2020 és a hozzá kapcsolódó kerettantervek a következő tantárgyaknál építenek a könyvtárhasználatra illetve jelölnek meg olyan tanulói tevékenységeket, amelynek kiindulópontja és segítője lehet a könyvtár: *Magyar nyelv és irodalom, Élő idegen nyelv, Történelem és állampolgári ismertek, Etika / Hit- és erkölcsstan, Természettudomány és földrajz, Digitális kultúra, Művészetek.*

A *Magyar nyelv és irodalom* tantárgyban jelenik meg a leghangsúlyosabban a könyvtári műveltségterület, alsó és felső tagozaton egyaránt. Ezen kívül a *Történelem* tantárgy is nagyban épít a forráshasználatra, a tanulói kutatásra, gyűjtőmunkára.

5. A Magyar nyelv és irodalom tantárgyban megjelölt fejlesztési célok, tartalmak, kulcsfogalmak, követelmények, amelyekhez a könyvtárhasználati ismeretek oktatása is hozzájárulhat

1-4. évfolyam

Az alsó tagozatos Magyar nyelv és irodalom kerettantervben a nevelés-oktatás cél- és feladatrendszerében megjelenő tartalmak, amelyek a könyvtári órákon is fejleszthetők, és amelyekre a könyvtárhasználati órák is

építhetnek:

- a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert
- olvasó emberekké neveljük őket, akik a képzési szakasz végére többféle olvasási és értelmezési stratégiával rendelkeznek
- Művelt emberekké neveljük a diákokat
- Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük
- Segíteni kell a diákokat a tanulás tanulásában, az önképzés igényének kialakításában.

A könyvtárhasználattal összefüggő témakörök alsó tagozaton

A **könyvtárlátogatás** két témakörnél jelenik meg a javasolt tevékenységek között: az 1-2 osztályos *Írás és helyesírás* témán belül *A magyar ábécé – a betűrend* témakörében és a 3-4. osztályos *Olvasás, szövegértés* témán belül az *Olvassunk együtt! Közös olvasmányok* témakörben. Ezen kívül több témakör tanulási eredményeinél megjelenik, hogy a tanuló

- felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;
- önállóan, képek vagy tanítói segítség alapján a szöveg terjedelmétől függően kiemeli annak lényeges elemeit, összefoglalja azt;
- alkalmaz alapvető olvasási stratégiákat.

1-2. osztályban a *Beszéd és olvasás* egység *Helyem a közösségben – család, iskola* témaköre tanulási eredményként jelöli meg, hogy a tanuló könyvet kölcsönöz a könyvtárból, és azt el is olvassa, élményeit, gondolatait az általa választott módon megosztja.

Ezen kívül több témakörnél is megjelenik a tanulási eredmények között olyan ismeretanyag, cél és követelmény, amelynek megvalósításához a könyvtári óra segítséget nyújthat (ld. táblázat).

3-4. évfolyam: *Olvasás, szövegértés* egység (8.) témaköre: *Olvassunk együtt! Közös olvasmányok*

A könyvtárhasználat hozzájárulhat a következő fejlesztési feladatokhoz és ismeretekhez:

- Irodalmi műveltség alapozása
- Olvasásra nevelés
- Olvasási kedv felkeltése, olvasás megszerettetése
- Szövegben való tájékozódás fejlesztése
- Kulcsszavak azonosítása, főbb szerkezeti részek elkülönítése
- Szókincsfejlesztés, szókincsbővítés
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Mérlegelő gondolkodás fejlesztése: véleményalkotás, ítéletalkotás, következtetések levonása
- Lényegkiemelő képesség fejlesztése

5-8. évfolyam

A **Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyamos kerettanterv**ben a könyvtárhasználati ismeretek témakör konkrétan megnevezve, óraszámok társításával szerepel. Ez a kerettanterv a következő ismeretanyagot közli:

Magyar nyelvtan 5-6.:

Témakör: (VII.) Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei:

Javasolt óraszám: 4 óra

Törzsanyag:

- A hagyományos és digitális könyv- és könyvtárhasználat
- Sajtótermékek jellemző jegyei

Ajánlott tananyag: Gyakorlati feladatok: könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés
- Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken
- Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása
- Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel
- Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán
- Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése
- Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról

Fogalmak: könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés

Magyar nyelvtan 7-8.:

Témakör: (IV.) Könyvtárhasználat

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek
- Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata

Fogalmak: szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg

6. A Történelem tantárgyban megjelölt fejlesztési célok, tartalmak, kulcsfogalmak, követelmények, amelyekhez a könyvtárhasználati ismeretek oktatása is hozzájárulhat

A Történelem tantárgy kerettanterve a tanulás kompetenciáinál épít a történelmi információk keresésére és feldolgozására, a forráskritikára. A digitális kompetenciáknál kiemeli annak fontosságát, hogy a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek. Ez elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodás kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak.

A kerettanterv a kötelezően feldolgozandó témakörök mellett megemlíti speciális foglalkozások szervezésének lehetőségét, amelynek egyik formája a könyvtári óra lehet.

Mind az 5-6. osztályos, mind a 7-8. osztályos fejlesztési területekhez kapcsolódó tanulási eredmények (Általános követelmények) között helyet kap az ismeretszerzés és forráshasználat, amelynek megvalósítását a könyvtár segítheti rendelkezésre álló dokumentumaival, eszközeivel, könyvtárhasználati órákkal.

A 7-8. osztályos *Szaktárgyi kommunikáció* fejlesztési terület egyik eredménye, hogy a nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló egyszerű történelmi témáról tanári útmutatás segítségével kiselőadást és digitális prezentációt állít össze és mutat be önállóan. Ennek a kiselőadásnak a létrehozását kívánják a könyvtári órák

is maximálisan támogatni, és végső, kimeneti célként is elérni. Egy tanulói kiselőadás létrehozásához valamint annak előadásához mindazokat az ismereteket használni kell, amit a forrásgyűjtés, a szellemi munka technikája és az információs műveltség átadása során az iskolai könyvtár is igyekszik átadni. Ez nem megy egyik pillanatról a másikra, a 8 év alatt megszerzett, az alapoktól kezdve felépített tudás szükséges hozzá.

7. Példák a Nat 2020-ban és a kerettantervekben a tudásbővítéshez javasolt, az iskolai könyvtárban fellelhető (akár hagyományos) forrásokkal megoldható anyaggyűjtéssel kutatható témákra, illetve a javasolt segédeszközökre

Magyar nyelv és irodalom

1-4. évfolyam:

- rokon értelmű kifejezések
- állandósult szókapcsolatok (közmondások, szólások, szóláshasonlatok), találós kérdések, mondókák
- régi magyar mesterségek
- saját lakóhely irodalmi és kulturális értékei
- jeles történelmi személyek Szent István király, Szent László király, IV. Béla király, Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos

5-8. évfolyam:

- digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak, helyesírási szabályzat és helyesírási portálok önálló használata
- digitális és/vagy nyomtatott szótárak
- szakirodalmi művek (Szimbólumtár, Szinonima szótár, A magyar nyelv értelmező szótára, stb.)

Történelem és állampolgári ismeretek

- településkutatás
- saját település, lakóhely kulturális, néprajzi értékei, a település történetének alapvető eseményei és fordulópontjai
- a közvetlen környezetben található helyi értékek (digitálisan elérhető adatbázisokat is felhasználva)

5-6. évfolyam:

Személyes történelem témakör:

- kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika)

Fejezetek az ókor történetéből:

- a legjelentősebb találmány: az írás.
- információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk

A középkor világi

- könyvnyomtatás, Gutenberg

Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

- a mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése
- információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről

Képek és portrék a magyar állam virágkorából

- a mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése

Mondák és történetek Mátyás királyról.

- Mátyás, a reneszánsz uralkodó – beszámoló készítése a királyi udvarban tett képzeletbeli látogatásról

Új látóhatárok

- egy természettudós (pl. Kopernikusz, Newton) életének és munkásságának bemutatása: plakáton, prezentációval, kiselőadáson

Portrék és történetek Magyarország kora újkori történetéből

- Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér (iskolánk névadója)
- a magyar huszárokról szóló történetek gyűjtése, elbeszélése
- a huszárok fegyverzetének és öltözetének bemutatása

A magyar nemzeti ébredés és polgárosodás kora

- kvíz készítése a március 15-i eseményekről és szereplőikről
- poszter, kiselőadás, prezentáció készítése a szabadságharc egy híres csatájáról
- történelmi portré készítése Széchenyi Istvánról és/vagy Kossuth Lajosról és/vagy Deák Ferencről

7-8. évfolyam:

- ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok)

A dualizmus kora: felzárkózás Európához

- képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról

Az első világháború és következményei

- első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén

A második világháború

- példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira
- második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén

A megosztott világ

- kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról

A forradalomtól az ezredfordulóig

- 1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén
- retró-kiállítás rendezése

Együttélés a Kárpát-medencében

- kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól
- tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról

Régiók története

- különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése

Mérlegen a magyar történelem

- világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése
- kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpiákonokról, művészekről
- referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.)
- prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról

Etika / Hit- és erkölcsstan

1-4. évfolyam:

- közvetlen lakóhelyhez kapcsolódó nevezetességek

5-8. évfolyam:

- sport, technika vagy művészetek területén a nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről

Természettudomány és földrajz: biológia 7-8. évfolyam

- egészséggel, életmóddal foglalkozó weboldalak, tematikus médiaforrások

Természettudomány és földrajz: Kémia 7-8. évfolyam

- a kémiával kapcsolatos pályán dolgozó kutatók és mérnökök munkájának megismerése
- a háztartási hulladék összetétele, felhasználásának és csökkentésének lehetőségei, különös figyelemmel a veszélyes hulladékokra
- a saját települést érintő környezetvédelmi kérdés kémiai vonatkozásai

Természettudomány és földrajz: Földrajz 7-8. évfolyam

- egy adott terület természet- és társadalomföldrajzi adottságainak elemzése és bemutatása, az ezekből fakadó környezeti és társadalmi problémák, megoldási lehetőségek

Művészetek: Ének-zene 5-8. évfolyam

- internetes zenei adatbázisok

Művészetek: Vizuális kultúra 5-8. évfolyam

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai

8. Értékelés, ellenőrzés

Az órákon nyújtott teljesítmény alapján folyamatos, segítő szándékú szóbeli értékelés zajlik. Fontos a tanulói visszajelzés, tanulói értékelés, a társértékelés és önértékelés. Az értékelés egyéb formái az osztályt tanító pedagógussal, felső tagozaton a befogadó tantárgyat tanító szaktanárral való egyeztetés alapján valósulnak meg.

Mivel befogadó tantárgyak keretében zajlik a könyvtári ismeretek oktatása, így ezen tantárgyak fél évi, év végi osztályzataiba számít bele az itt elért eredmény.

Táblázatok:

1. sz. táblázat: Könyvtárhasználati ismeretanyag alsó tagozaton. Dőlt betűvel kiemelve a Nat2020 illetve a kerettantervek által meghatározott ismeretanyag.
2. sz. táblázat: Könyvtárhasználati ismeretanyag felső tagozaton. Dőlt betűvel kiemelve a Nat2020 illetve a kerettantervek által meghatározott ismeretanyag.
3. sz. táblázat: Lehetséges és minimálisan szükséges óraszám a befogadó tantárgyak és témakörök megjelölésével
4. sz. táblázat: A könyvtári órák lehetséges tartalma évfolyamonként, órákra lebontva alsó tagozaton.
5. sz. táblázat: A könyvtári órák lehetséges tartalma évfolyamonként, órákra lebontva felső tagozaton.

1. sz táblázat: Könyvtárhasználati ismeretanyag alsó tagozaton

ÉVFOLYAM	KÖNYVTÁRISMERET, KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK	FORRÁSHASZNÁLAT, KÖNYVISMERET	INFORMÁCIÓSZERZÉS	HIVATKOZÁS	KIMENET, VÉGSŐ CÉL, ALKOTÁS, "TANULÓI PORTFÓLIÓ"
1.	Könyvtárlátogatás, ismerkedés a könyvtárral Mi a könyvtár? A könyvtár főbb állományrészei: a mesék és a versek	Könyvszeretet Hogyan bánunk a könyvekkel?	a könyvtárhasználat alapvető szabályai, <i>kommunikáció, illemszabályok kapcsolatfelvételi formák: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés</i>	könyvborító, gerinc szerepe a könyv címe	beiratkozás, <i>kölcsönzés</i> kedvenc könyv vagy könyvtári élmény lerajzolása
2.	a könyvtár főbb állományrészei: a kézikönyvtár; ismeretek tára: a gyermeklexikon	Ablak-zsiráf képes gyermeklexikon (<i>az életkornak megfelelő szótárak használata</i>)	<i>betűrendes keresés az Ablak-zsiráfban</i>	Könyv adatai: író, illusztrátor (<i>fogalom: illusztráció</i>), (szerző), cím hasáb, oldalszám, címszó, szócikk	<i>könyvajánlás</i> szóban szépirodalmi olvasmányélményről
3.	a könyvtár főbb állományrészei: szépirodalom és ismeretterjesztő könyvek „Rend a lelke mindennek.”	Ablak-zsiráf, sorozatok, különösen: ismeretterjesztő könyvsorozatok <i>fejezetek, tartalomjegyzék</i>	Az Ablak-zsiráf utalórendszere	a címlap szerepe: kiadási adatok; <i>fogalom: kiadó</i>	<i>könyvajánlás</i> írásban szépirodalmi olvasmányélményről ötlet: levél formában
4.	Tudástárak: a kézikönyvek főbb típusai raktári jelzet: Cutter szám a könyvtár „térképe”, <i>alaprajza</i>	Magyar értelmező kéziszótár, Magyar szinonimaszótár Magyar nagylexikon Képes gyermekenciklopédia <i>nyomtatott források használata az ismeretbővítéshez a mutatók és a tartalomjegyzék</i>	<i>lényegkiemelés, kulcsszavak, fűrtábra, Venn-diagram betűrendes keresés kézikönyvben, kulcsszavak azonosítása, ismeretlen szavak, kifejezések értelmezése, rokon értelmű kifejezések gyűjtése, ismeretbővítés könyvtárhasználat</i>	<i>szerző, cím, kiadási adatok, oldalszám</i>	<i>könyvajánlás</i> szóban és írásban <i>ismeretterjesztő</i> olvasmányélményről ötlet: <i>osztály- vagy iskolaiújság készítése hagyományos vagy digitális formában / Lapbook készítése</i>

2. sz. táblázat: Könyvtárhasználati ismeretanyag felső tagozaton

ÉVF.	KÖNYVTÁRISMERET, KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK	FORRÁSHASZNÁLAT, KÖNYVISMERET	INFORMÁCIÓSZERZÉS	HIVATKOZÁS	KIMENET, VÉGSŐ CÉL, ALKOTÁS, „TANULÓI PORTFÓLIÓ”
5.	Tudástárak: ismeretterjesztő könyvek rendszere: ETO katalógusok, katalógushasználat raktári jelzet: szakjelzet aktív tanulói tevékenység, külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek: látogatás a városi könyvtárban	újság, folyóirat, sajtó, média, (néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése) A magyar helyesírás szabályai O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások O. Nagy Gábor: <i>Mi fán terem?</i> , Kiss Gábor (szerk.): <i>Magyar szókincstár</i>	keresés <i>folyóiratok</i> tartalomjegyzékében gondolkodás: fogalmi háló, a tudományterületek kapcsolódása, <i>logikailag összetartozó elemek</i> <i>megnevezése, címkézése</i> <i>állandósult szókapcsolatok,</i> <i>szólások, közmondások eredete,</i> <i>értelmezése</i> kézikönyvhasználat: <i>betűrendes</i> és <i>kulcsszavas</i> keresés	az adatok állandó sorrendje, hivatkozás hagyományos információforrásra	„Könyvtári nyomozás” <i>kutatás, forrásgyűjtés,</i> <i>információgyűjtés,</i> <i>ismeretszerzés</i> egy témakörben a <i>források</i> lehetséges körének feltérképezése a könyv megkeresése katalógusban és a polcon
6.	kutatást segítő könyvtári adatbázisok többszemponútú, összetett keresés a katalógusokban tárgyszavak	<i>digitális információforrások</i> keresése: online folyóirat, digitális archívumok <i>kulcsszavas</i> keresés, többszemponútú, összetett keresés	a <i>találatok szűrése, szűkítése:</i> <i>logikai operátorok</i> szerepe a keresésben	<i>hivatkozás digitális</i> <i>információforrásra,</i> <i>etikus hivatkozás</i>	„Mi is alkotunk” – egyéni alkotás az információ feldolgozása a gyűjtött anyag rövid <i>írásbeli vagy digitális</i> <i>prezentációs</i> formába öntése
7.	aktív tanulói tevékenység, külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek: helyi múzeum, helyi könyvtár helytörténeti gyűjteménye	szaklexikonok, szakenciklopédiák helyismereti, helytörténeti (<i>hagyományos és digitális</i>) <i>információforrások,</i> <i>adatbázisok</i>	<i>csoporthmunka:</i> a csoport tagjai egymást segítik, tudásukat összeadják	<i>forráskritika, etikus</i> <i>hivatkozás</i>	„Mi is alkotunk” – alkotás közösségben, csoportban közös projekt csoportban tematikus <i>gyűjtőmunka,</i> <i>projekt</i> vegyes források alapján, <i>településkutatás</i>

ÉVF.	KÖNYVTÁRISMERET, KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK	FORRÁSHASZNÁLAT, KÖNYVISMERET	INFORMÁCIÓSZERZÉS	HIVATKOZÁS	KIMENET, VÉGSŐ CÉL, ALKOTÁS, „TANULÓI PORTFÓLIÓ”
8.	A könyvtárak nyújtotta tanulási, önképzési lehetőségek, a könyvtár mint a tanulás színhelye és közösségi tér, <i>a könyvtárak típusai, jellemzői és rendszere, könyvtárközi kölcsönzés, megyei és országos könyvtár</i>	bibliográfiák	<i>a különböző forrásokból nyert információk összekapcsolása</i> önálló munka: az általános iskolai tanulmányok alatt szerzett ismeretek alapján	több tételből álló hivatkozás: források felsorolása, irodalomjegyzék	„Előadjuk, amit alkottunk” – komplett <i>kiselőadás</i>

3. sz. táblázat: Lehetséges és minimálisan szükséges óraszám a könyvtárhasználati ismeretek átadásához:

Évfolyam	Szükséges óraszám összesen	Ebből kerettantervben meghatározott	Könyvtárhasználati óra	Délutáni foglalkozás, napközi / osztályfőnöki óra	Könyvtári szakóra
1.	2	-	1 óra Magyar (Beszéd és olvasás, Helyem a közösségben, Beszéd és kommunikáció témakörén belül)	1 óra	
2.	2	-	1 óra Magyar (A magyar ábécé a betűrend)	1 óra	
3.	3	-	3 óra Magyar (Mondák, regék – ismeretbővítés, Ünnepekörök, hagyományok, mesterségek témakör / vagy Olvassunk együtt! Közös olvasmányok, Nyelvtan: betűrendbe sorolás)		
4.	4	-	3 óra: Magyar (Nyelvtan, helyesírás és szövegalkotás / Növények, állatok, emberek, találmányok: lexikonhasználat / betűrendbe sorolás / Hangalak és jelentés: rokon értelmű kifejezések, Írásbeli szövegalkotás: anyaggyűjtés, iskolaújság)	1 óra	
5.	4	4 Magyar nyelvtan 5-6.	2 óra: Magyar	1 óra	1 óra: Történelem / Hon- és népismeret / Természettudomány
6.	4		2 óra: Magyar	1 óra	1 óra: Történelem / Digitális kultúra, Természettudomány / Etika
7.	3	2 Magyar nyelvtan 7-8.	1 óra: Magyar	1 óra	1 óra: Történelem / Biológia, Földrajz / Kémia / Digitális kultúra
8.	3		1 óra: Magyar	1 óra	1 óra: Történelem / Biológia / Földrajz / Kémia / Digitális kultúra

4. sz. táblázat: A könyvtári órák lehetséges tartalma évfolyamonként, órákra lebontva alsó tagozaton:

1. ÉVFOLYAM	
1. óra	Bemutató foglalkozás: Ismerkedés a könyvtárral. Könyvtári kommunikációs és illemszabályok (köszönés, stb.) A legalapvetőbb könyvtárhasználati szabályok. A könyvtár fő tereinek bemutatása, bejárása. Kiemelten a mese és a vers állományrészek bemutatása (kék és fekete színcsík). Könyvajánlás kezdő olvasóknak. Beiratkozás, kölcsönzés.
2. óra	A könyvszeretet megalapozása. Hogyan bánunk a könyvekkel? A könyv részei: borító, gerinc, cím Kedvenc könyv. Beszámoló könyvtári és / vagy könyves élményről rajzban.
+	Megzenésített versek / Tananyaghoz kapcsolódó tematikus óra / A népmese napjának megünneplése
2. ÉVFOLYAM	
1. óra	Eligazodás a könyvtárban. A könyvtár főbb állományrészei: a kölcsönözhető könyvek és a kézikönyvtár (sárga színcsík). Tanulói beszámoló olvasmányélményről, könyvajánlás a társaknak szóban.
2. óra	Az Ablak-zsiráf gyermeklexikon használata: betűrendes keresés
+	Illusztrációk a könyvekben / Mosó Masa mosodája könyv és a megzenésített versei / Vetélkedő: Grimm mesék vagy Varga Katalin: Mosó Masa mosodája vagy Csukás István: A téli tücsök meséi
3. ÉVFOLYAM	
1. óra	„Rend a lelke mindennek” Állományrészek: a szépirodalom és az ismeretterjesztő könyvek a könyvtárban. Könyvajánlás írásban szépirodalmi olvasmányélményről (ötlet: levél formában)
2. óra	Ismeretterjesztő könyvsorozatok. A könyvek felépítésének tanulmányozása: fejezetek, tartalomjegyzék, címlap, kiadási adatok.
3. óra	Az Ablak-zsiráf utalórendszere. A betűrendes keresés gyakorlása, összetett feladatok.
+	Vetélkedő: Tersánszky Józsi Jenő: Misi mókus / Bálint Ágnes: Mazsola / Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika
4. ÉVFOLYAM	
1. óra	A könyvtár térképe (alaprajz készítése). Betűrend a könyvtárban. A szépirodalmi könyvek elrendezése. Raktári jelzet: Cutter szám
2. óra	A kézikönyvek főbb típusai. Betűrendes keresés kézikönyvben: Rokon értelmű kifejezések gyűjtése (Magyar szinonimaszótár). Szómagyarázat (Magyar értelmező kéziszótár).
3. óra	Nyomtatott források használata az ismeretbővítéshez. Keresés tematikus elrendezésű kézikönyvben (Képes gyermekenciklopédia) A mutatók és a tartalomjegyzék.
4. óra	Könyvajánlás szóban és írásban ismeretterjesztő olvasmányélményről (ötlet: osztály- vagy iskolaújság készítése hagyományos vagy digitális formában/ lapbook készítése).
+	Vetélkedő: Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön / Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika vagy: Könyvtári délután az 1848/49-es szabadságharc és forradalom emlékére

5. sz. táblázat: A könyvtári órák lehetséges tartalma évfolyamonként, órákra lebontva felső tagozaton:

5. ÉVFOLYAM	
1. óra	Katalógushasználat. Az adatok állandó sorrendje, hivatkozás hagyományos információforrásra.
2. óra	Az ismeretterjesztő könyvek rendszere. Az ETO (Egyetemes Tizedes Osztályozás). A szakjelzet. Gondolkodás: fogalmi háló, a tudományterületek kapcsolódása, logikailag összetartozó elemek megnevezése, címkézése.
3. óra	Újság, folyóirat, sajtó, média (néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése) – keresés folyóiratok tartalomjegyzékében.
4. óra	Kézikönyvhasználat: betűrendes és kulcsszavas keresés. A magyar helyesírás szabályai, O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások eredete, értelmezése.
+	Látogatás a városi könyvtárban: könyvkeresés, „Könyvtári nyomozás”: kutatás, forrásgyűjtés, információgyűjtés, ismeretszerzés egy témakörben, a források lehetséges körének feltérképezése, a könyv megkeresése katalógusban és a polcon.
+	Gyűjtőmunka, tudásbővítés, forráshasználat, információkeresés szakórákhoz. A kerettantervben említett lehetséges témák a KPP* 7. fejezetében vannak felsorolva.
6. ÉVFOLYAM	
1. óra	Összetett keresés az interneten és a katalógusokban. A találatok szűrése, szűkítése: logikai operátorok szerepe a keresésben. Tárgyszavak, kulcsszavak használata.
2. óra	Digitális információforrások keresése: online folyóirat, digitális archívumok, könyvtári adatbázisok. Forráskritika.
3. óra	Az információ feldolgozása, a szellemi munka technikája. A gyűjtött anyag rövid írásbeli vagy digitális prezentációs formába öntésének lépései, követelményei. Hivatkozás digitális információforrásra, etikus hivatkozás.
4. óra	Anyaggyűjtés / az írásos gyűjtőmunka vagy prezentáció elkészítése. Az etikus hivatkozás (a szellemi tulajdon védelme).
+	Gyűjtőmunka, tudásbővítés, forráshasználat, információkeresés szakórákhoz. A kerettantervben említett lehetséges témák a KPP* 7. fejezetében vannak felsorolva.
7. ÉVFOLYAM	
1. óra	Az információk hitelessége, forráskritika. Szaklexikonok, szakenciklopédiák. Helyismereti, helytörténeti (hagyományos és digitális) információforrások, adatbázisok.
2. óra	Helytörténeti gyűjtemény a városi könyvtárban / múzeumban.
3. óra	Alkotás közösségben, csoportban – közös projekt. Tematikus gyűjtőmunka, projekt vegyes források alapján, településkutatás.
+	Gyűjtőmunka, tudásbővítés, forráshasználat, információkeresés szakórákhoz. A kerettantervben említett lehetséges témák a KPP* 7. fejezetében vannak felsorolva.
8. ÉVFOLYAM	
1. óra	Témaválasztás. Több tételből álló hivatkozás: források felsorolása, irodalomjegyzék, bibliográfia.
2. óra	Kutatás. A különböző forrásokból nyert információk összekapcsolása. Önálló munka.
3. óra	Kiselőadások.
+	Gyűjtőmunka, tudásbővítés, forráshasználat, információkeresés szakórákhoz. A kerettantervben említett lehetséges témák a KPP* 7. fejezetében vannak felsorolva.
+	A könyvtárak nyújtotta tanulási, önképzési lehetőségek, a könyvtár mint a tanulás színhelye és közösségi tér. A könyvtárak típusai, jellemzői és rendszere, könyvtárközi kölcsönzés, a megyei és országos könyvtár.

* KPP = könyvtár-pedagógiai program

Felhasznált források:

Jogszabályok:

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Nat 2020: A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról. In: Magyar Közlöny 2020. évi 17 szám pp. 290-446.

Kerettantervek:

A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat (Utolsó letöltés 2020.05.18.)

Kerettanterv: Magyar nyelv és irodalom 1-4. évfolyam

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Magyar_nyelv_es_irodalom_A_jav_0409.docx (Utolsó letöltés 2020.05.18.)

Kerettanterv: Magyar nyelv és irodalom 5-8. évfolyam

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Magyar_nyelv_es_irodalom_F.docx (Utolsó letöltés 2020.05.18.)

Kerettanterv: Történelem 5-8. évfolyam

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Tortenelem_F.docx (Utolsó letöltés 2020.05.18.)

Szakirodalom:

Az iskolai könyvtár mindenki számára a tanítás és tanulás színhelye, Az IFLA és az UNESCO közös iskolai könyvtári nyilatkozata. In: Könyv és Nevelés, 2008/4. mell., 13-16. p.

<http://www.opkm.hu/download/ImOk.pdf> (Utolsó letöltés 2020.05.18.)

Barátné Hajdu Ágnes (2015) Bevezetés a könyvtárhasználati ismeretek oktatásába. Bp. : Eötvös Loránd Tudományegyetem. 89 p.

Dömsödy Andrea (2018) A könyvtárpedagógia elmélete és gyakorlata. Bp. : Könyvtárostanárok Egyesülete. 307 p.

Juhászné Belle Zsuzsanna (2015) Könyvtár-pedagógia a gyakorlatban. Debreceni Egyetemi Könyvkiadó. 203 p.